

VỀ THĂM ĐỀN BỔNG ĐIỀN, NƠI THỜ NỮ TƯỚNG QUẾ HOA CÔNG CHÚA

Những ngày tháng 3 âm lịch, người dân Vũ Thu nói riêng, du khách thập phương nói chung hướng về vùng đất cổ trang Bồng Điền xưa, xã Tân Lập ngày nay để tưởng nhớ, tri ân công lao to lớn của Quế Hoa công chúa - nữ tướng tài ba dưới thời Hai Bà Trưng. Người dân nơi đây còn lưu truyền những câu ca như: "Hội làng truyền thống tháng ba/Nhớ ngày quân tướng Quế Hoa khởi hành/Đền ơn công đức anh linh/Quê hương giữ trọn sự xanh muôn đời"...

Nữ tướng Quế Hoa công chúa được tôn thờ tại đền Bồng Điền.

Đền Bồng Điền được trùng tu, tôn tạo ngày thêm khang trang.

Được tin cha bị quân thù sát hại, mẹ lâm vào cảnh buồn phiền đau yếu, với tài nghệ của mình, Quế Hoa đã tập hợp trai tài gái giỏi trong vùng tập luyện để "đền nợ nước, trả thù nhà". Được chiếu chỉ vua phê chuẩn, bà được phong là Quế Hoa công chúa và được lập doanh trại tại trang Bồng Điền, một địa chỉ nơi chốn thanh tịnh.

Cảm phục tài đức của Bát Nạn tướng quân Vũ Thị Thục, nữ tướng Quế Hoa đã đem toàn bộ quân binh của mình cùng Bát Nạn tướng quân về với Hai Bà Trưng, tham gia khởi nghĩa và lập nhiều chiến công. Trong trận huyết chiến, quyết không để sa vào tay giặc, Quế Hoa đã nhảy xuống sông tự vẫn. Thi thể bà trôi về khúc sông Hương Diên, nay thuộc xã Việt Hùng.

Ông Nguyễn Văn Hán, Trưởng ban quản lý quần thể di tích lịch sử văn hóa quốc gia đình đền Bồng Điền chia sẻ: Lăng mộ nữ tướng Quế Hoa công chúa lúc đầu nằm trên đất Bồng Điền trang, tới năm 1880 lăng mộ nằm cạnh sông Hồng bị sạt lở nên đến năm 1923 lăng mộ được nhân dân đưa vào phía trong đền chôn thủy gần làng Hương Diên, nay thuộc xã Việt Hùng. Nhân dân các xã quanh lăng mộ của bà góp công góp của xây lăng mộ và đền thờ bà. Đền Bồng Điền ngày nay - nơi thờ Quế Hoa công chúa được nhân dân địa phương, du khách thập phương chung tay tu sửa, ngày thêm khang trang, đẹp đẽ.

Ông Nguyễn Song Toàn, Phó trưởng ban tổ chức lễ hội truyền thống Bồng Điền năm 2023 thông tin: Hàng năm, lễ hội truyền thống được dân làng chung tay tổ chức để tưởng nhớ ngày nữ tướng Quế Hoa xuất quân đánh giặc. Đây là truyền thống quý giá được cha ông truyền lại. Lễ rước với những đoàn rước đi dài ven đê tạo nên khung cảnh tráng lệ, du khách thập phương về với lễ hội ai ai cũng cố gắng ghi lại những hình ảnh thật đẹp. Vậy nên, từ xa xưa đã lưu truyền câu ca: "Hội làng truyền thống Bồng Điền/ Có đoàn rước kiệu như tiền giáng trần/Xin mời quý khách xa gần/Về dự lễ hội góp phần đồng vui"...

TU ANH

Cuộc khởi nghĩa Hai Bà Trưng - cuộc khởi nghĩa chống Bắc thuộc đầu tiên trong lịch sử Việt Nam do hai chị em Trưng Trắc và Trưng Nhị lãnh đạo vào những năm đầu Công nguyên (40 - 43) tuy không xuất phát từ Thái Bình nhưng đây lại là địa phương có nhiều di tích lịch sử liên quan đến cuộc khởi nghĩa.

Ông lấy vợ cùng làng, tên là Trần Thị. Sau mộng lành được Tiên ông trao cành hoa quế, bà Trần Thị mang thai. Ngày 15 tháng 8 năm 26 (sau Công nguyên) bà sinh được một người con gái, mày ngài, mắt phượng, mặt hoa da phấn, nhan sắc tuyệt vời, đặt tên là Quế Hoa nương.

Ngày tháng trôi qua, mới lên 8 tuổi Quế Hoa đã đi tầm sư học đạo, tuổi ít nhưng học rộng tài cao, kinh sử tinh thông, lại có chí lớn, với thiên tài bẩm sinh đã vượt lên trên tầm vóc của những người thường, tuy là con gái nhưng chí như nam nhi. Năm 16 tuổi, nhiều người dạm ngõ đều

SỨC SỐNG CỦA LỄ HỘI TRUYỀN THỐNG TRONG ĐỜI SỐNG ĐƯƠNG ĐẠI

Về thăm xã Tân Lập (Vũ Thu) những ngày chuẩn bị khai hội truyền thống Bồng Điền, mỗi người dân đều hân hoan hướng về lễ hội. Sau những năm tạm dừng tổ chức do ảnh hưởng của dịch Covid-19, năm 2023 lễ hội truyền thống Bồng Điền diễn ra với nhiều nghi thức tế lễ cổ truyền và hoạt động phân hội sôi nổi, cho thấy lễ hội truyền thống vẫn luôn có sức sống vững bền trong đời sống đương đại.

Chạy dọc quảng đường nhiều cây số dẫn vào quần thể di tích quốc gia đình đền Bồng Điền, cờ lễ hội cắm rợp trời như lòng người cũng đang rạo rức hướng về lễ hội truyền thống diễn ra từ ngày 13 - 15/3 âm lịch (ngày 2 - 4/5/2023). Đình Bồng Điền là nơi thờ Nhị vị tướng công, đã được các triều đại phong kiến kế tiếp nhau sắc phong. Đền Bồng Điền là nơi thờ Quế Hoa công chúa, nữ tướng thời Hai Bà Trưng đã cùng Bát Nạn tướng quân và nữ tướng Lê Chân đánh giặc Đông Hán xâm lăng. Ông Trần Sách Tâm, Phó Chủ tịch UBND xã Tân Lập, Trưởng ban tổ chức lễ hội truyền thống Bồng Điền thông tin: Năm nay lễ hội được chính quyền địa phương hết sức quan tâm, chú trọng, các tầng lớp nhân dân đóng góp hưởng ứng. Lễ hội được

Đình đền Bồng Điền là điểm đến du lịch văn hóa tâm linh tại xã Tân Lập (Vũ Thu).

mở cửa từ ngày 10/3 âm lịch và diễn ra trong 3 ngày chính. Sau lễ khai mạc vào sáng ngày 13/3 âm lịch được dàn dựng công phu với các màn múa lân,

múa rồng, trống hội, chương trình văn nghệ đặc biệt, bà con nhân dân sẽ khởi kiệu đi rước nước tại bến sông Hồng. Vào sáng ngày 15/3 âm lịch là lễ

rước từ quần thể di tích quốc gia đình đền Bồng Điền lên làng nữ tướng Quế Hoa tại xã Việt Hùng (Vũ Thu). Các lễ rước là nghi lễ truyền thống trang nghiêm

Sẵn sàng cho lễ hội truyền thống Bồng Điền

Ông Vũ Mạnh Thắng, Chủ tịch Hiệp hội Du lịch tỉnh

Trên địa bàn tỉnh hiện nay du lịch tâm linh là một trong những thế mạnh phát triển du lịch, trong đó quần thể di tích đình đền Bồng Điền, xã Tân Lập (Vũ Thu) là điểm đến ấn tượng, đã được xếp hạng di tích lịch sử văn hóa quốc gia từ năm 1989. Với vị trí địa lý thuận lợi, cảnh quan không gian đẹp, là nơi thờ nữ tướng tài giỏi dưới thời Hai Bà Trưng, di tích Bồng Điền thường xuyên đón du khách thập phương từ các tỉnh, thành phố khác tới dâng hương, tế lễ. Lễ hội truyền thống Bồng Điền năm 2023 là cơ hội quảng bá vẻ đẹp của mảnh đất và con người nơi đây, đồng thời cho thấy tiềm năng, thế mạnh trong phát triển du lịch tâm linh. Hiện nay, Hiệp hội Du lịch tỉnh đã lên lịch trình các tour, tuyến du lịch tâm linh, kết nối các điểm đến ở các huyện, thành phố trên địa bàn tỉnh, trong đó có quần thể di tích đình đền Bồng Điền, giới thiệu với hiệp hội du lịch các tỉnh bạn. Hy vọng, với sự quan tâm của chính quyền địa phương, sự đồng tình hưởng ứng của nhân dân, di tích Bồng Điền sẽ là điểm đến ấn tượng, không chỉ trong dịp lễ hội truyền thống.

Ông Đỗ Ngọc Trung, Trưởng phòng Văn hóa Thông tin huyện Vũ Thu

Chủ trọng phát triển du lịch văn hóa tâm linh, huyện Vũ Thu truyền thống. Lễ hội truyền thống Bồng Điền năm 2023 là cơ sở để chúng tôi làm hồ sơ để nghị công nhận di sản văn hóa phi vật thể quốc gia. Đây là nguyện vọng, mong muốn chính đáng của nhân dân địa phương trong việc phục dựng, bảo lưu, phát huy giá trị lễ hội truyền thống trong đời sống văn hóa tinh thần. Đình, đền, chùa Bồng Điền với kiến trúc cổ kính, giữ được gần như nguyên vẹn về sắc phong, thần phả và các đồ thờ cổ, không bị hư hỏng, mất mát. Vì thế, các hãng lữ hành và khách du lịch thường dừng chân tham quan quần thể di tích lịch sử văn hóa tâm linh này trong tour du lịch tâm linh tại tỉnh Thái Bình.

Ông Trần Văn Tâm, Chủ tịch UBND xã Tân Lập, huyện Vũ Thu

Để chuẩn bị cho lễ hội truyền thống Bồng Điền năm 2023, UBND xã đã ban hành quyết định thành lập ban tổ chức lễ hội, từ đó thành lập các tiểu ban và chuẩn bị sẵn sàng mọi điều kiện để các hoạt động phần lễ và phần hội diễn ra thành công. Việc tuyên truyền về lễ hội Bồng Điền được thực hiện trên hệ thống truyền thanh của xã, của huyện để mọi người dân đều nắm bắt thông tin tham gia lễ hội. Ngoài ra, các hoạt động diễn ra trong lễ hội cũng được phổ biến đến toàn thể cán bộ, đảng viên và nhân dân trong xã, trong làng Bồng Điền, tạo sự đồng thuận cao, mọi tầng lớp nhân dân đồng tình hưởng ứng. Trong lễ hội truyền thống năm nay, UBND xã đã mời cơ quan có thẩm quyền về lập hồ sơ để nghị công nhận lễ hội truyền thống Bồng Điền là di sản văn hóa phi vật thể quốc gia. Mỗi kỳ lễ hội là dịp giáo dục cho các thế hệ hôm nay về truyền thống yêu nước, đồng thời là cơ hội quảng bá vẻ đẹp mảnh đất và con người Bồng Điền nói riêng, Tân Lập nói chung.

Ông Nguyễn Văn Hán, Trưởng ban quản lý quần thể di tích lịch sử văn hóa quốc gia đình đền Bồng Điền

Nhân dân địa phương luôn có lòng mến phục, thương xót và cảm động trước nữ tướng Quế Hoa công chúa - người con gái xã thân vì đất nước, hy sinh khi mới 16 tuổi. Hàng năm, truyền thống dân làng đều tham gia lễ rước rất đông, từ các bậc cao niên tới trung niên, thanh niên, trẻ nhỏ đều một lòng thành kính hướng về cội nguồn. Tương truyền, trước và sau ngày mở hội, ở khu vực Bồng Điền đều có mưa và gió rất lạnh nhưng trong ngày hội chính chùa năm nào trời đổ mưa. Mưa trước ngày hội là mưa rửa nghiệp, sau ngày hội là mát mẻ tâm can, cho cây cối đâm chồi nảy lộc. Còn gió lạnh to làm cờ thần bay phấp phới như hình tượng vậy gọi đoàn quân tiến ra trận của nữ tướng Quế Hoa. Trong lễ hội, ngoài tục rước nước còn có rước kiệu từ quần thể di tích đình đền Bồng Điền lên đền làng mộ của bà ở làng Hương Diên, xã Việt Hùng.

Ông Trần Bá Phúc, Trưởng ban du lịch tâm linh tỉnh, thủ nhang quần thể di tích lịch sử văn hóa quốc gia đình đền Bồng Điền

Tôi rất vui mừng, phấn khởi khi lễ hội truyền thống Bồng Điền được sự hỗ trợ của các cấp chính quyền, sự chung tay hưởng ứng của bà con nhân dân, quý khách thập phương đã đem tâm của mình với tinh tãi, tịnh vật về đóng góp vào chương trình lễ hội. Cũng rất mong các nhân tiếp theo, tại quần thể di tích đình đền Bồng Điền luôn được tổ chức lễ hội truyền thống, mỗi năm một trang trọng hơn để tưởng nhớ công ơn của Thánh Mẫu nữ tướng Quế Hoa công chúa. Việc tổ chức lễ hội không chỉ góp phần giáo dục truyền thống "Uống nước nhớ nguồn", quảng bá những giá trị lịch sử văn hóa, xây dựng ý thức, trách nhiệm đối với việc bảo vệ, phát huy các giá trị di tích mà còn thiết thực đáp ứng nhu cầu du lịch văn hóa tâm linh của các tầng lớp nhân dân.

GIA PHÚ

với nhiều đoàn tham gia đến từ trong và ngoài xã Tân Lập. Ngoài ra, trong những ngày diễn ra lễ hội có chương trình ca nhạc do các đoàn của tỉnh, của huyện biểu diễn và giải bóng đá lễ hội truyền thống Bồng Điền với 8 đội tham gia. Chúng tôi rất mong muốn lễ hội sẽ sớm được đề nghị công nhận di sản văn hóa phi vật thể quốc gia.

Lễ hội năm nay diễn ra đúng dịp nghỉ lễ 30/4 - 1/5 nên dự kiến số lượng lớn con em quê hương và du khách thập phương sẽ trở về chiêm bái, dâng hương tại quần thể di tích lịch sử văn hóa quốc gia đình đền Bồng Điền. Từ nhiều tháng qua, công tác chuẩn bị cho lễ hội đã diễn ra công phu, chú trọng việc đón tiếp, phục vụ chu đáo, bảo đảm an ninh trật tự, phòng, chống cháy, nổ. Là một trong những người dân địa phương vinh dự được trực tiếp tham gia vào các công việc chuẩn bị cho lễ hội truyền thống, anh Trần Trọng Thịnh, trưởng ban tổ chức giải bóng đá lễ hội truyền thống Bồng Điền chia sẻ: Nhân dân địa phương rất phấn khởi vì năm nay trong hoạt động phân hội có giải bóng đá truyền thống của địa phương, trong đó 6 đội đại diện cho 6 thôn và 2 đội đến từ xã ngoài. Là giải đấu thôn làng nhưng năm nào tổ chức cũng thu hút rất đông khán giả theo dõi. Những trận bán kết và trận chung kết hàng nghìn khán giả từ các tỉnh lân cận về cổ vũ, tạo không khí sôi nổi, hào hứng với

tinh thần thể thao cao thượng trong các cầu thủ. Cả tháng qua, việc chuẩn bị sân bãi sạch đẹp, đạt tiêu chuẩn, việc tập luyện của các đội đã diễn ra tích cực, hứa hẹn những trận đấu ấn tượng, kịch tính và nhiều bất ngờ. Như vậy, du khách khi về dâng hương tế lễ trong dịp lễ hội truyền thống sẽ được tham gia vào hoạt động phân hội sôi nổi.

Lễ hội truyền thống Bồng Điền năm 2023 được tổ chức với sự mong mỏi của nhân dân địa phương là lễ hội sẽ sớm được công nhận di sản văn hóa phi vật thể quốc gia. Qua đó tiếp tục khẳng định truyền thống

yêu nước, kiên cường đấu tranh chống giặc ngoại xâm của các thế hệ người Thái Bình; thể hiện đạo lý "Uống nước nhớ nguồn", tưởng nhớ và tri ân công lao to lớn của các bậc tiền nhân trong sự nghiệp bảo vệ đất nước. Đồng thời, góp phần quảng bá tiềm năng, thế mạnh phát triển du lịch tâm linh không chỉ của mảnh đất Vũ Thu mà còn của tỉnh Thái Bình trong tiến trình xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc, tạo động lực thực hiện khát vọng phát triển đất nước hùng cường.

THANH HẰNG

Người dân chuẩn bị cho lễ rước kiệu trong lễ hội truyền thống Bồng Điền.